

Súd:	Najvyšší súd SR
Spisová značka:	9Cdo/249/2020
Identifikačné číslo spisu:	5717209663
Dátum vydania rozhodnutia:	26.05.2021
Meno a priezvisko:	JUDr. Soňa Mesiarkinová
Funkcia:	sudca
ECLI:	ECLI:SK:NSSR:2021:5717209663.1

UZNESENIE

Najvyšší súd Slovenskej republiky v senáte zloženom z predsedníčky senátu JUDr. Sone Mesiarkinovej a sudcov JUDr. Mariána Sluka, PhD. a JUDr. Martina Holíča, v spore žalobcov 2/ nebohého X. M., zomrelého XX. S. XXXX, naposledy bytom Z. S. N. XXX, 3/ X. M., bytom Z. S. N. XXX, 4/ H. A., bytom Z. S. N. XXX, 5/ X. F. M., narodeného XX. D. XXXX, bytom X., C. X, žalobcovia 3/ až 5/ zastúpení JUDr. Jaroslavom Čiernym, advokátom v Martine, Holubyho 51, proti žalovanej Z. Q., L.V. W.S. E. P., so sídlom v M., Š. X, IČO: XX XXX XXX, zastúpenej JUDr. Baltázom Mucskom, advokátom so sídlom v Bratislave, Vajnorská 55, o náhradu nemajetkovej ujmy, vedenom na Okresnom súde Martin pod sp. zn. 17C/9/2017, o dovolaní žalovanej proti rozsudku Krajského súdu v Žiline z 31. januára 2020 sp. zn. 8 Co/39/2019, takto

rozhodol:

Dovolanie o d m i e t a.

Žalobcovia 3/ až 5/ majú nárok na náhradu trov dovolacieho konania.

Odôvodnenie

1. Okresný súd Martin rozsudkom zo 6. júla 2018 č. k. 17C/9/2017-188, v spojení s opravným uznesením zo 4. februára 2019 č. k. 17C/9/2017-241, uložil žalovanej povinnosť zaplatiť žalobcom 2/ až 5/ náhradu nemajetkovej ujmy a to žalobcovi 2/ v sume 7.500 €, žalobkyni 3/ v sume 7.500 €, žalobkyni 4/ v sume 7.500 € a žalobcovi 5/ v sume 6.500 €, do troch dní od právoplatnosti rozsudku (výroky I. až IV.). Vo zvyšku žalobu zamietol (výrok V). Žalobcom 2/ až 4/ priznal voči žalovanej právo na náhradu konania vo výške 100 % (výrok VI) a žalobcovi 5/ vo výške 73,34 % (výrok VII.).

2. Krajský súd v Žiline rozsudkom z 31. januára 2020 sp. zn. 8 Co/39/2019 (na odvolanie žalovanej) rozsudok okresného súdu, v spojení s opravným uznesením, vo výroku I. a v časti výroku VI. o trovách konania vo vzťahu k žalobcovi 2/ zrušil a konanie o žalobe žalobcu 2/ zastavil. Vo vzťahu medzi žalobcom 2/ a žalovanou rozhodol, že žiadna zo strán konania nemá nárok na náhradu trov konania. Rozsudok okresného súdu, v spojení s opravným uznesením, vo výrokoch II., III., IV. a VI., VII. zmenil tak, že žalovaná je povinná zaplatiť žalobkyni 3/ náhradu nemajetkovej ujmy vo výške 4.000 € do troch dní od právoplatnosti rozsudku, žalobkyni 4/ náhradu nemajetkovej ujmy vo výške 4.000 € do

troch dní od právoplatnosti rozsudku a žalobcovi 5/ náhradu nemajetkovej ujmy vo výške 2.000 €, do troch dní od právoplatnosti rozsudku. Vo zvyšku žalobu žalobcov 3/ až 5/ zamietol. Rozhodol, že žalobcovia 3/ až 5/ majú nárok na náhradu trov (prvoinštančného a odvolacieho) konania v rozsahu 100 %, a to každý zo žalobcov z jemu prisúdennej sumy. Vo výroku V., ktorým súd prvej inštancie žalobu vo zvyšku zamietol, ponechal rozsudok okresného súdu, v spojení s opravným uznesením, nedotknutý.

2.1. Pôvodná žalobkyňa 1/ X. M. zobrala späť svoju žalobu, a okresný súd uznesením z 5. februára 2018 č.k. 17C/9/2017-100 zastavil konanie vo vzťahu k žalobkyni 1/.

2.2. Krajský súd, potom ako dňa XX. S. XXXX zomrel žalobca 2/ X. M., rozhodol, že voči tomuto žalobcovi, ktorý sa domáhal nemajetkovej ujmy, je potrebné v zmysle Civilného sporového poriadku (ďalej len CSP) rozsudok súdu prvej inštancie zrušiť a konanie zastaviť.

2.3. Vo vzťahu k zostávajúcim stranám sporu odvolací súd uviedol, že v konaní nebolo medzi stranami sporné, že dňa 26. júla 2015 došlo k dopravnej nehode, pri ktorej bol usmrtený otec žalobcov 3/, 4/ a starý otec žalobcu 5/. V súvislosti s predmetnou dopravnou nehodou bola rozsudkom Okresného súdu Martin sp. zn. 13T/42/2017 zo dňa 15. mája 2017, uznaná za vinnú N. X.. Rovnako v konaní nebolo sporné, že motorové vozidlo, ktoré vinníčka dopravnej nehody v čase nehody viedla, bolo povinne zmluvne poistené u žalovanej. Na základe týchto nesporných skutočností sa odvolací súd stotožnil so záverom súdu prvej inštancie, že boli splnené predpoklady vzniku nároku na náhradu nemajetkovej ujmy v konaní, ktorými sú existencia ujmy (spočívajúca v zásahu do práva na ochranu osobnosti, konkrétne do práva na súkromie a rodinný život), porušenie právnej povinnosti, resp. protiprávny úkon (spočívajúci v konaní tretej osoby zodpovednej za narušenie osobnostných práv žalobcov) a príčinná súvislosť medzi touto ujmom a protiprávnym konaním. V dôsledku uvedenej dopravnej nehody spôsobenej vozidlom, ktoré bolo povinne zmluvne poistené u žalovanej, došlo k zásahu do osobnostného práva žalobcov tak, že bola narušená celistvosť ich rodiny a bolo zasiahnuté do ich súkromného a rodinného života, pričom následky sú trvalé a neodstrániteľné, keď ochudobnenie žalobcov v citovej oblasti je nenapraviteľné. V danom prípade došlo k neoprávnenému zásahu do súkromia žalobcov chráneného § 11 Občianskeho zákonníka, ktorého súčasťou je i rodinný život, takže primeraným zadost'učinením v danom prípade je i náhrada nemajetkovej ujmy v peniazoch v zmysle § 13 ods. 2 Občianskeho zákonníka. Ak totiž medzi fyzickými osobami existujú sociálne, morálne, citové a kultúrne vzťahy vytvorené v rámci ich súkromného a rodinného života, môže porušením práva na život jednej z nich dôjsť k nedovolenému zásahu do práva na súkromie druhej z týchto osôb. Vychádzajúc z rozsudku Okresného súdu Martin sp. zn. 13 T/42/2017 zo dňa 15. mája 2017, ktorým bola N. X. uznaná vinnou z prečinu usmrtenia podľa § 149 ods. 1 Trestného zákona v súvislosti s dopravnou nehodou, pri ktorej došlo k úmrtiu otca a starého otca žalobcov 3/ až 5/ bola v konaní jednoznačne preukázaná zodpovednosť vinníčky dopravnej nehody za neoprávnený zásah do práv na ochranu osobnosti žalobcov 3/ až 5/, a to do práva na ich súkromie a rodinný život, ktorý bol smrťou ich otca a starého otca natrvalo narušený, ku ktorému záveru správne dospel i súd prvej inštancie.

2.4. Ak žalovaná, namietala opätovne i v odvolacom konaní nedostatok svojej pasívnej vecnej legitimácie, odvolací súd si v tomto smere osvojil závery Najvyššieho súdu Slovenskej republiky (ďalej aj len najvyšší súd) v rozsudku sp. zn. 6 MCdo 1/2016 zo dňa 31. 07. 2017 (uvedené rozhodnutie bolo publikované v Zbierke stanovísk a rozhodnutí Najvyššieho súdu a rozhodnutí súdov Slovenskej republiky ako R 61/2018), ktorý konštatoval, že pod pojmom škoda (použitým v zákone č. 381/2001 Z. z.) treba pre účely tohto zákona pojem škoda vykladať extenzívne v tom zmysle, že tento pojem zahŕňa aj nemajetkovú ujmu, ktorej náhrada patrí pozostalým (po blízkej osobe usmrtenej pri dopravnej nehode v súvislosti s prevádzkou motorového vozidla) z titulu občianskoprávnej zodpovednosti za zásah do osobnostných práv, spočívajúci v zásahu do ich práva na súkromný a rodinný život. Najvyšší súd uvedeným rozhodnutím nadviazal pri posúdení právnej otázky pasívnej legitimácie žalovanej na rozsudok Súdneho dvora Európskej Únie C22/12 vo veci Haasová z 24. 10. 2013, v ktorom Súdny dvor vyslovil záver, že príslušné ustanovenia smerníc (Rady 72/166/EHS z 24. apríla 1972, Rady 84/5/EHS z 30. decembra 1983 zmenenej a doplnenej smernicou Európskeho parlamentu a Rady 2005/14/ES z 11. mája 2005 a Rady 90/232/EHS zo 14. mája 1990) o aproximácii právnych predpisov členských štátov týkajúcich sa poistenia zodpovednosti za škodu spôsobenú prevádzkou motorových vozidiel sa majú vykladať v tom zmysle, že povinné poistenie zodpovednosti za škodu spôsobenú prevádzkou motorového vozidla ma pokrývať aj náhradu nemajetkovej ujmy spôsobenej blízkym osobám obetí usmrtených pri dopravnej nehode, ak ich náhradu na základe zodpovednosti poisteného za ujmu

(hmotnú i nehmotnú) upravuje vnútroštátne právo. Na uvedené nadviazali aj ďalšie rozhodnutia najvyššieho súdu, a to sp. zn. 2 Cdo 33/2017, 2 Cdo 41/2018, 6 Cdo 143/2017, 6 Cdo 206/2017, 6 Cdo 80/2018, 8 Cdo 6/2018, 8 Cdo 177/2018 či 7 Cdo 154/2018. Z uvedeného je zrejmé, že právny názor v otázke pasívnej legitímácie poisťovne uvedený v rozhodnutiach najvyššieho súdu sp. zn. 3 Cdo 301/2012, 4 Cdo 168/2009 a 8 Cdo 219/2016, na ktoré odkazovala žalovaná, bol jeho neskoršou judikatúrou prekonaný. Vychádzajúc z judikátu R 71/2018 je tak v otázke vecnej pasívnej legitímácie poisťovne v spore o náhradu nemajetkovej ujmy uplatnenej pozostalými obeť dopravnej nehody spôsobenej prevádzkou motorového vozidla potrebné považovať za ustálenú rozhodovaciu prax dovolacieho súdu vyššie uvedený právny názor prijatý neskoršou judikatúrou najvyššieho súdu.

2.5. Za čiastočne dôvodné však odvolací súd vyhodnotil odvolanie žalovanej, pokiaľ išlo o výšku priznanej nemajetkovej ujmy žalobcom 3/ až 5/, nepovažujúc túto, vzhľadom na závažnosť vzniknutej ujmy (čo do jej intenzity a trvania) a na okolnosti, za ktorých k porušeniu práva došlo (v rámci ktorých je súd povinný prihliadať na okolnosti tak na strane pôvodcu zásahu, ako aj na strane postihnutej osoby, napr. aký je podiel samotnej postihnutej osoby na priebehu činnosti vyúsťujúcej do neoprávneného zásahu, či na strane pôvodcu neoprávneného zásahu išlo len o určitú ľahkú nedbanlivosť alebo naopak o úmysel a pod.) za primeranú. Odvolací súd pri určení výšky nemajetkovej ujmy prihliadal aj na výšku náhrady priznávanú vnútroštátnymi súdmi v iných obdobných prípadoch.

2.6. Odvolací súd vychádzal zo záveru, že rodinné a súkromné vzťahy rodiča k dieťaťu sú omnoho silnejšie než smerom naopak, čo bolo potrebné zohľadniť pri určení výšky nemajetkovej ujmy, keď v prípade žalobcov 3/, 4/ ide už o dospelé osoby. Žalobkyňa 4/ má už vlastnú rodinu, navyše žalobkyňa 4/ už nežila s nebohým v spoločnej domácnosti. Vzťah dospelých detí k rodičom nie je natoľko intenzívny ako napríklad vzťah rodičov k deťom alebo vzájomný vzťah manželov vo fungujúcom harmonickom manželstve. Postupne slabne intenzita rodinných a súkromných vzťahov detí k rodičom, pretože ťažisko ich súkromného a rodinného života sa v prvom rade presúva do ich novej rodiny a intenzívnejšie vzťahy sa budujú s manželom (životným partnerom) a spoločnými deťmi. Neznamená to teda, že by dospelé deti prestali mať vzťah k svojim rodičom úplne, ale len toľko, že intenzita tohto vzťahu klesá v porovnaní so vzťahom, ktorý si k sebe vytvárajú manželia alebo ktorý majú rodičia k svojim deťom.

2.7. Odvolací súd rovnako ako súd prvej inštancie prihliadol tiež na skutočnosť, že nebohý prišiel o život pri nedbanlivostnom trestnom čine, pričom sa rovnakou mierou ako vodička podieľal na vzniku dopravnej nehody, keď podľa znaleckého posudku znalca podaného v trestnom konaní obaja účastníci dopravnej nehody vytvorili kolíziu situáciu. Podľa znaleckého posudku pritom objektívnou príčinou primárne vzniknutej kolíznej situácie mohlo byť konanie poškodeného cyklistu, na druhej strane mohla vodička zabrániť nehode správnou technikou jazdy, pokiaľ by zotrvala vo svojom jazdnom pruhu a čo najúčinnnejšie brzdila. Nemožno pritom obísť bez povšimnutia ani skutočnosť, že poškodený cyklista v čase nehody bol pod vplyvom alkoholu (ex post zistený stupeň ovplyvnenia v hodnote 2,76 promile), ktorá skutočnosť mala vplyv aj na vzniku nehody. Uvedené je potrebné zohľadniť v rámci spolu zavinenia poškodeného, ktoré odvolací súd posúdil v rozsahu 50 %. Vychádzajúc z uvedených skutočností považoval odvolací súd náhradu nemajetkovej ujmy pre žalobcov 3/, 4/ vo výške 4.000 € za primeranú. Vo vzťahu k maloletému žalobcovi 5/ odvolací súd prihliadol na to, že tento, aj vzhľadom na svoj vek, vníma stratu blízkeho človeka a to už i s ohľadom na čas prežitý s touto blízkou osobou, v inej miere ako je to napr. u žalobcov 3/, 4/. Rovnako vzťah medzi starým rodičom a vnukom nie je tak intenzívny ako medzi rodičom a dieťaťom. I z tohto pohľadu potom túto stratu, ktorú utrpel maloletý žalobca 5/ treba považovať síce za nenapraviteľnú a intenzívnu, že je namieste i jej finančné odškodnenie, pričom v prípade žalobcu 5/ odvolací súd považoval, i s poukazom na vyššie uvedené, za primerané toto odškodnenie vo výške 2 000 €.

3. Proti rozsudku dovolacieho súdu podala žalovaná dovolanie, a to vo výrokoch, ktorým zmenil odvolací súd rozsudok súdu prvej inštancie a zaviazal žalovanú zaplatiť žalovaným 3/ až 5/ nemajetkovú ujmu ako i do výroku o nároku na náhradu trov konania. Prípustnosť svojho dovolania odôvodnila s poukazom na § 421 ods. 1 písm. b/ CSP, keď za dôvody považovala to, že súdy nesprávne právne posúdili konanie vo vzťahu k spoluúčasti nebohého pri spôsobenej škode a skúmanie pomerov na strane pôvodcu zásahu. Poukázala opätovne na skutočnosť, že nebohý mal v čase nehody preukázateľne vysoké požitie alkoholu, a súdy nedostatočne zohľadnili priebeh dopravnej nehody ako i tú skutočnosť, že sa vodička pozostalým ospravedlnila a vinu si uznala. Pričom jej majetkové pomery vo vzťahu k

zaviazaniu na náhradu nemajetkovej ujmy súdy neskúmali, neprihliadli na to, že môže byť takáto suma likvidačná a vzhľadom na zavinenie nebohého sa javí ako bezdôvodné obohatenie. Navrhla preto rozsudok odvolacieho súdu zmeniť a žalobu zamietnuť, prípadne zrušiť a vrátiť na ďalšie konanie.

4. K dovolaniu sa vyjadrili žalobcovia, ktorí poukázali na to, že s argumentmi uvedenými v dovolaní sa vysporiadal odvolací súd, ktorí zohľadnil práve spolu zavinenie nebohého pri určení výšky nemajetkovej ujmy. Za nepravdivé označili tvrdenie, že sa vodička pozostalým ospravedlnila, odškodnenie dobrovoľne poskytla len pôvodnej žalobkyni 1/. Poukázali i na tú skutočnosť, že vodička bola poistená, a preto žalovaná má titulom poistenia plniť. Pokiaľ sa týkalo preverovania pomerov na strane vodičky, žalovaná túto skutočnosť uplatnila až v dovolacom konaní, čo je neprípustné. Navrhli preto dovolanie ako neprípustné zamietnuť a priznať náhradu trov dovolacieho konania.

5. Najvyšší súd ako súd dovolací po zistení, že dovolanie bolo podané včas stranou, v ktorej neprospech bolo napadnuté rozhodnutie vydané, zastúpenou v súlade s ustanovením § 429 ods. 1 CSP dospel k záveru, že dovolanie nie je prípustné. Na stručné odôvodnenie udáva.

6. V zmysle § 419 CSP je proti rozhodnutiu odvolacieho súdu dovolanie prípustné, ak to zákon pripúšťa. Rozhodnutia odvolacieho súdu, proti ktorým je dovolanie prípustné, sú vymenované v ustanoveniach § 420 a 421 ods. 1 CSP.

7. Žalovaná v dovolaní, uviedla, že prípustnosť jej dovolania vyplýva z § 421 ods. 1 písm. b/ CSP. Podľa tohto ustanovenia je dovolanie prípustné proti rozhodnutiu odvolacieho súdu, ktorým sa potvrdilo alebo zmenilo rozhodnutie súdu prvej inštancie, ak rozhodnutie odvolacieho súdu záviselo od vyriešenia právnej otázky, ktorá nebola dosiaľ v rozhodnutiach dovolacieho súdu riešená.

8. Pokiaľ dovolateľka zastáva názor, že jej dovolanie je prípustné podľa § 421 ods. 1 písm. b/ CSP, musí v dovolaní v spojitosti s týmto tvrdením vysvetliť svoje presvedčenie, že odvolací súd riešil dosiaľ dovolacím súdom neriešenú otázku.

9. Ak v dovolaní absentuje vyššie uvedené vymedzenie, súd nevyvíja procesnú iniciatívu smerujúcu k doplneniu dovolania (1 Cdo 150/2018, 2 Cdo 185/2018, 3 Cdo 74/2017, 4 Cdo 235/2016, 5 Cdo 16/2017, 6 Cdo 6/2018, 7 Cdo 254/2018, 8 Cdo 191/2018. 9 Cdo/4/2020). Rozhodovacia prax najvyššieho súdu sa ustálila na názore, podľa ktorého sama polemika s rozhodnutím odvolacieho súdu alebo prosté spochybňovanie správnosti rozhodnutia odvolacieho súdu, či kritika jeho prístupu zvoleného pri právnom posudzovaní veci, ale významovo nezodpovedajú kritériám uvedeným v § 421 ods. 1 CSP, resp. § 432 ods. 2 CSP.

10. V danom prípade sa žalovaná nestotožnila s rozhodnutím odvolacieho súdu, podrobila ho kritike a polemizovala s jeho závermi, pričom trvala na tom, že odvolací súd nesprávne vyriešil spolu zavinenie pri nároku na náhradu nemajetkovej ujmy, ktorú však odôvodňovala skutkovými zisteniami. Úplne však v dovolaní opomenula právny záver odvolacieho súdu, ohľadom tejto skutočnosti, s ktorou sa odvolací súd vysporiadal v odôvodnení (bod 25 rozsudku krajského súdu) a ktorá odvolací súd viedla i k zmene priznanej výšky nemajetkovej ujmy súdom prvej inštancie, pričom dovolací súd dodáva, že odôvodnenie rozsudku odvolacieho súdu je podrobné a mimoriadne presvedčivé.

11. Pokiaľ za dôvod dovolania žalovaná považovala skutočnosť, že súdy mali skúmať pomery na strane pôvodkyne poistnej udalosti, dovolací súd uvádza, že túto skutočnosť uplatnila dovolateľka až vo svojom mimoriadnom opravnom prostriedku, v celom konaní na túto skutočnosť nepoukázala (viď obsah podaného odvolania proti rozsudku súdu prvej inštancie (č. l. 197 spisu), na čo správne poukázali i žalobcovia vo svojom vyjadrení k dovolaniu.

12. Dovolací súd záverom k tvrdenej prípustnosti dovolania podľa § 421 ods. 1 písm. b/ CSP uvádza, že otázkou nemajetkovej ujmy, jej výšky a zohľadnenia ďalších skutkových okolností, a to aj pri totožnej strane sporu na strane žalobcu (Z. Q. L..V.. W. E. P.) sa najvyšší súd zoberal vo viacerých svojich

rozhodnutiach (ktoré uviedol vo svojom rozhodnutí i odvolací súd, bod č. 21 rozsudku), preto nie je dôvodné tvrdenie dovolateľky, že odvolací súd riešil otázku, dosiaľ dovolacím súdom neriešenú.

13. Z uvedeného je zrejmé, že nebolo možné uskutočniť meritórny dovolací prieskum, nakoľko obsah dovolania a vymedzenie prípustnosti dovolania podľa § 421 ods. 1 písm. b/ CSP nemalo zákonom vyžadované náležitosti. Pokiaľ by dovolací súd za tohto stavu nebral do úvahy absenciu náležitostí prípustnosti dovolania, a napriek tomu by pristúpil aj k posúdeniu dôvodnosti dovolania, uskutočnil by procesne neprípustný dovolací prieskum priečiaci sa nielen (všeobecne) koncepcii právnej úpravy dovolania a dovolacieho konania zvolenej v CSP, ale aj (konkrétne) cieľu sledovanému ustanovením § 421 ods. 1 CSP. Postup dovolacieho súdu by v takom prípade dokonca porušil základné právo na súdnu ochranu toho, kto stojí na opačnej procesnej strane (II. ÚS 172/03).

14. Z týchto dôvodov dospel najvyšší súd k záveru, že argumentácia dovolateľky, týkajúca sa § 421 ods. 1 písm. b/ CSP je nedostatočná a ňou uvádzaný dovolací dôvod (vyriešenie právnej otázky, ktorá v praxi dovolacieho súdu ešte nebola vyriešená) nie je v podanom dovolaní vymedzený spôsobom zodpovedajúcim § 431 až § 435 CSP. Uzavrel preto, že na podklade dovolania žalobkyne nebolo možné uskutočniť meritórny dovolací prieskum.

15. Vzhľadom na vyššie uvedené dovolací súd odmietol podané dovolanie podľa § 447 písm. f/ CSP, v zmysle ktorého dovolací súd odmietne dovolanie, ak nie je odôvodnené prípustnými dovolacími dôvodmi alebo ak dovolacie dôvody nie sú vymedzené spôsobom uvedeným v § 431 až 435 CSP.

16. Najvyšší súd rozhodnutie o nároku na náhradu trov konania o dovolaní neodôvodňuje (§ 451 ods. 3 veta druhá CSP).

17. Toto rozhodnutie prijal senát najvyššieho súdu pomerom hlasov 3 : 0.

Poučenie:

Proti tomuto uzneseniu nie je prípustný opravný prostriedok.